

Бібліографічні посилання:

1. Вовчик-Блакитная Е.А. Детские контакты и их мотивы. Психология дошкольника. Хрестоматия /Сост. Г.А.Урунтаева. 2-е изд., стереотип. М.: Издательский центр «Академия», 2017. 384 с.
2. Волков В.С., Волкова Н.В. Как подготовить ребенка к школе. Ситуации. Упражнения. Диагностики. 2014. 192с.
3. Гуткина Н.И. Психологическая готовность к школе, 4-е издание. СПб.: Питер, 2018. 208 с.
4. Журова Л. Е., Кочурова Е. Э, Кузнецова М.И. Диагностика готовности детей дошкольного возраста к обучению в школе. Тула: Родничок, 2017. 832 с.

Коваль Владислав,
кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри
психології та педагогіки
Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ТИПУ
ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКИХ СТОСУНКІВ НА РІВЕНЬ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ**

Дослідження проходило на базі однієї із Запорізьких шкіл №47, у дослідженні приймали участь 55 першокласників (28 хлопчиків та 27 дівчат) і також їх батьки (55 осіб). Це були два перших класи, у яких навчаються діти з різними рівнями підготовки та готовності до школи, шестирічні та семирічні.

Для визначення рівня соціально-психологічної адаптації було підібрано комплекс методик, який охоплює основні фактори соціально-психологічної адаптації.

Методика «Драбинка» Дембо-Рубінштейна існує для визначення рівня самооцінки молодших школярів – мета: визначення самооцінки молодших школярів. Показуємо дитині драбинку і говоримо, що на самій нижній сходинці стоять самі погані хлопчики і дівчатка. На другий – трохи краще, а от на верхній сходинці стоять самі хороші, добрі та розумні хлопчики і дівчатка. На яку сходинку поставив би ти себе? (Намалюй себе на цій сходинці. Можна намалювати 0, якщо дитині важко намалювати чоловічка).

За допомогою методики «Дерево» визначається рівень комфортності дитини у школі, як вона себе почуває в колективі однолітків. Учні пропонуються листи з готовим зображенням сюжету: дерево і розташовані на ньому і під ним чоловічки. Кожен учень отримує лист з таким зображенням (але без нумерації фігурок). Не пропонується учням спочатку підписувати на аркуші своє прізвище, так як це може вплинути на їх вибір. Завдання дається в такій формі: «Розгляньте це дерево. Ви бачите на ньому і поруч з ним безліч чоловічків. У кожного з них – різний настрій і вони займають різне становище. Візьміть червоний фломастер і обведіть того чоловічка, який нагадує вам себе, схожий на вас, ваш настрій в новій школі і ваше становище. Ми перевіримо наскільки ви уважні. Зверніть увагу, що кожна гілка дерева може дорівнювати вашим досягненням і успіхам. Тепер візьміть зелений фломастер і обведіть того чоловічка, яким ви хотіли б бути і на чьому місці ви хотіли б перебувати».

Методика «Соціометрія» Дж. Морено використовується для визначення соціального статусу учня, характеру стосунків зі своїми однокласниками у сфері психологічної сумісності, ділових якостей, лідерських здібностей, навчальної компетентності. Інструкція: просимо Вас відповісти на запитання анкети, вказуючи при цьому тільки прізвища однокласників.

Питання № 1 – емоційна сфера.

Питання № 2 – навчальна сфера.

Питання № 3 – практична сфера.

«Анкета Лусканової Н. Г.». Мета: визначення шкільної мотивації.

Перевірка рівня шкільної мотивації учнів проводиться індивідуально з кожною дитиною по анкеті Н. Лусканової (1993), що складається з 10 питань. Найкращим чином відображають ставлення дітей до школи і навчального процесу, емоційне реагування на шкільну ситуацію. Автор запропонованої методики зазначає, що наявність у дитини такого мотиву, як

добре виконувати всі пред'явлені школою вимоги і показати себе з найкращої сторони, змушує учня проявляти активність у відборі та запам'ятовуванні необхідної інформації. За низького рівня навчальної мотивації спостерігається зниження шкільної успішності.

Слідуючим етапом дослідження буде проведення анкетування батьків учнів за методикою «Опитувальник батьківського ставлення» (А. Варга, В. Столина). Метою цього дослідження буде виявлення типів дитячо-батьківських відносин у сім'ях учнів.

Тест-опитувальник батьківського ставлення (ОРО) представляє собою психодіагностический інструмент, орієнтований на виявлення батьківського ставлення в осіб, що звертаються за психологічною допомогою з питань виховання дітей і спілкування з ними. Батьківське ставлення розуміється як система різноманітних почуттів по відношенню до дитини, поведінкових стереотипів, що практикуються в спілкуванні з ним, особливостей сприйняття і розуміння характеру особистості дитини, її вчинків.

Отримавши всі результати дослідження, вносимо сирі дані до таблиці, переводимо їх у рівні і вираховуємо коефіцієнт кореляції для виявлення зв'язку.

Таблиця 1 – Середнє значення процентиального рангу типів дитячо-батьківських стосунків

	відторгнення	кооперація	симбіоз	гіперсоціалізація	інфантилізація
Середнє значення	38,9	32,7	74,9	61,5	56,3

Отже, визначивши рівні соціально-психологічної адаптації та процентильний ранг типів дитячо-батьківських стосунків вираховуємо зв'язок між ними за допомогою коефіцієнту кореляції Пірсона. Результати вносимо до таблиці.

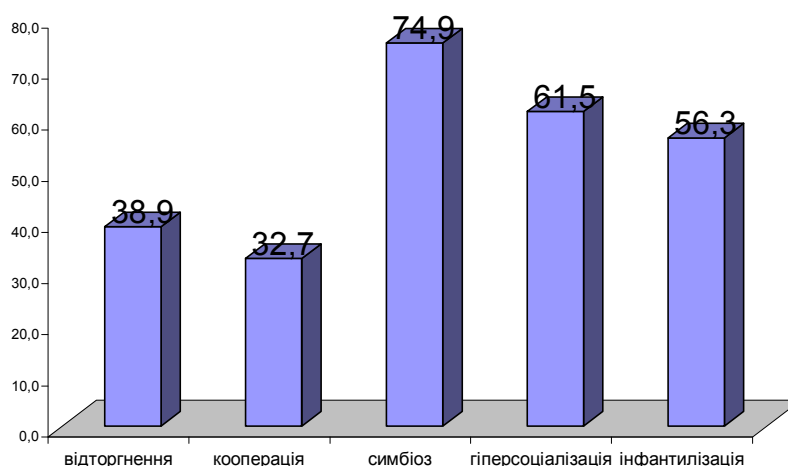

Рис. 1. – Середнє значення процентиального рангу типів дитячо-батьківських стосунків

Таблиця 2. – Особливості зв'язку між рівнем соціально-психологічної адаптації та типами дитячо-батьківських стосунків

Соціально-психологічна адаптація	Типи дитячо-батьківських відносин				
	відторгнення	кооперація	симбіоз	гіперсоціалізація	інфантилізація
	-0,71	0,45	-0,27	-0,26	-0,68

Виходячи з отриманих результатів можна зробити висновок щодо взаємозв'язку між рівнем соціально-психологічної адаптації і типами дитячо-батьківських стосунків.